

Wojciech Cieślak

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0002-2747-2871

wojciech.cieslak@uwm.edu.pl

**Rzut oka na prawnokarne instrumenty
zapobiegania i zwalczania przestępczości
o charakterze terrorystycznym
w polskim prawie karnym
(uwagi poświęcone pamięci Pana Profesora
Stanisława Pikulskiego)**

I. Jednym z istotnych nurtów w działalności naukowej Profesora Stanisława Pikulskiego była problematyka terroryzmu, zwłaszcza prawnych środków zapobiegania i zwalczania tego zjawiska. Zagadnieniom tym poświęcił Profesor monografię¹, choć poruszał je także w swoich innych opracowaniach². Niewątpliwie wkładem Profesora w rozwój polskich badań poświęconych temu zjawisku była próba skonstruowania oryginalnej definicji terroryzmu³, sformułowania prognozy dotyczącej przewidywanych kierunków i zmian form terroryzmu⁴ oraz wskazanie środków zaradczych na przyszłość: „Podsumowu-

¹ S. Pikulski, *Prawne środki zwalczania terroryzmu*, Olsztyn 2000.

² Idem, *Karnomaterialne i kryminologiczne aspekty bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 1996; idem, *Karnomaterialne, kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty terroryzmu*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1991, nr 3–4.

³ Idem, *Prawne środki...*, s. 13: „Uogólniając, można konkludentnie przyjąć, że terroryzm to działalność przestępcza na tle politycznym zorganizowanych grup przestępczych o charakterze antypaństwowym. Podejmowane przez te ugrupowania akty terrorystyczne zmierzają do wymuszenia określonych następstw przez władze państwowe. Ugrupowania te osiągają swój cel poprzez wywoływanie strachu i paniki w opinii publicznej, a służy temu np. podkładanie bomb w miejscach publicznych czy zamachy na życie znanych osób życia politycznego”.

⁴ Ibidem, s. 140: „Należy przewidywać następujące kierunki rozwoju tego zjawiska: 1. Rozwój międzynarodowego terroryzmu, na co wskazuje: stale utrzymujący się stosunkowo duży stopień nasilenia tego zjawiska oraz występujące powiązania między organizacjami terrorystycznymi z różnych krajów. 2. Wykorzystywanie terroryzmu w konfliktach między państwami, jak w czasie konfliktu w Zatoce Perskiej. 3. Możliwość zwiększenia powiązań pomiędzy ugrupowaniami terrorystycznymi i służbami specjalnymi różnych krajów, na co wskazują powiązania służb specjalnych

jąc problematykę przyszłości terroryzmu, należy zwrócić uwagę, że na jej duży wpływ ma polityka karna państwa, strategia zwalczania, odpowiednia polityka społeczna i ekonomiczna oraz przestrzeganie praw człowieka przez wszystkie kraje”⁵. Rzecz jasna, większość płaszczyzn proponowanej przez S. Pikulskiego strategii walki z terroryzmem, jak „odpowiednia polityka społeczna i ekonomiczna oraz przestrzeganie praw człowieka przez wszystkie kraje”, pozostaje poza zakresem jakiegokolwiek wpływu przedstawicieli doktryny prawa. Jeżeli mogą być oni pomocni na tym polu, to jako uważni obserwatorzy tego szczególnego społecznego zjawiska oraz projektanci prawnych środków przeciwdziałania terroryzmowi.

W roku 2000 opinia Profesora Stanisława Pikulskiego dotycząca stanu prawnego instrumentarium służącego temu celowi w polskim prawie karnym była umiarkowanie satysfakcjonująca: „Reasumując całokształt problematyki karnej związanej z terroryzmem, można dojść do wniosku, że w polskim ustawodawstwie w dostatecznym stopniu istnieją uregulowania pomocne w walce ze zjawiskiem terroryzmu. Na podstawie polskich przepisów można karać wszelkie akty terroryzmu mogące przybrać postać: zabójstw, uszkodzeń ciała, porwań, gróźb bezprawnych, zamachów lub ataków na bezpieczeństwo publiczne, gdyż za takie przestępstwa przewidziane są kary w kodeksie karnym, które nie odbiegają pod względem surowości karom przewidzianym w ustawodawstwie innych państw europejskich”⁶. I dalej: „W dziedzinie polskiego postępowania karnego nie wymaga się koniecznych zmian ustawodawczych w celu usprawnienia działań antyterrorystycznych, gdyż wystarczą do tego zwykle procedury jakimi posługują się organa ścigania. Pozytywnie można także ocenić istniejący w Polsce »system fizycznego zwalczania terroryzmu«, który nie odbiega bardzo pod względem organizacyjnym i technicznym od rozwiązań w tej dziedzinie z innych państw, takich jak Francja, Niemcy czy Włochy. Należy też podkreślić, że pewne przepisy antyterrorystyczne są wspólne dla Polski i innych państw, co wynika z obowiązywania umów międzynarodowych (konwencja haska, montrealaska, genewska czy nowojorska”⁷. Był to jednak głos daleki od pełnej satysfakcji: „(...) dużą zaletą obcego prawa jest wyszczególnienie w ustawach definicji »terroryzmu«, »aktu terrorystycznego«, »działalności terrorystycznej« i »organizacji terrorystycznej«, czego zabrakło w polskim prawie karnym. Z powodu niewystępowania w Polsce tego zjawiska

z terrorystami w Iraku, NRD, Libii i Iranie. 4. Możliwość nasilenia zamachów na statki powietrzne, przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsularne, miejsca o nasilonym ruchu i urzędy państwowe, gdyż zamachy takie przynoszą możliwość dużego rozgłosu terrorystom oraz spełnienia ich żądań. 5. Możliwość rozwoju w Polsce tzw. terroryzmu z importu, co spowoduje powstanie różnych powiązań pomiędzy ekstremistycznymi ugrupowaniami młodzieżowymi z Polski i terrorystami z obcych krajów”.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem, s. 137–138.

⁷ Ibidem, s. 138.

na dużą skalę, nie wprowadzono specjalnych (zastrzonych) procedur karnych, które ograniczałyby podstawowe uprawnienia w sprawach o terroryzm, jak ma to miejsce w kilku krajach, np. w Wielkiej Brytanii i Izraelu⁸. I choć Profesor nie widział wówczas potrzeby uchwalania specustawy antyterrorystycznej, to przecież przewidywał, że „w przyszłości dużą rolę odgrywać będzie ustawodawstwo, które uszczegółowi przepisy antyterrorystyczne i podda karaniu wszelkie formy działalności antyterrorystycznej i współpracy z organizacjami terrorystycznymi oraz zaostrzy kary za akty terrorystyczne”⁹.

Spróbujmy prześledzić, czy i które z przewidywań i postulatów Profesora Stanisława Pikulskiego ziściły się, a także zostały zrealizowane w ciągu ostatnich dwudziestu lat.

II. W polskim systemie prawnym próżno nadal szukać definicji takich pojęć, jak *terroryzm*, *akt terrorystyczny* czy *działalność terrorystyczna*. Pojęcia te używane w języku powszechnym, obecnie także w dziennikarskich relacjach, przenikały do kryminologii czy języka prawniczego, ale nie prawnego¹⁰. Wydaje się, że jest to rozwiązanie trafne, nie tylko z uwagi na trudności, jakie napotyka skonstruowanie powszechnie uznawanych definicji, ale także na brak niezbędnej ku temu potrzeby. Niewątpliwie jednak rysowała się konieczność wprowadzenia do polskiego systemu prawnego definicji przestępstwa o charakterze terrorystycznym i odpowiedniego zaostrzenia kar za przestępstwa tego typu. Wynikała ona ze zobowiązań, których źródłem były umowy międzynarodowe, których stroną była Rzeczpospolita Polska¹¹, ale przede

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem, s. 139.

¹⁰ Zgodnie z utrwalonym poglądem, za język prawny uważa się język ustaw i innych aktów prawnych, natomiast język prawniczy to język dogmatyków i praktyków prawa. Potrzebę zdefiniowania pojęcia terroryzmu, mimo jego złożoności i kontrowersji pomiędzy poszczególnymi autorami, dostrzegają: S. Wojciechowski, *Terroryzm. Analiza pojęcia*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2009, nr 1, s. 54–56 oraz M.A. Kędziński, *Przeciwdziałanie i zwalczanie finansowania terroryzmu w Polsce*, Toruń 2019, s. 57–58.

¹¹ T. Oczkowski, [w:] V. Konarska-Wrzosek (red.), *Kodeks kary. Komentarz*, Warszawa 2016 wymienia przykładowo następujące umowy międzynarodowe, które stały się podstawą wypracowania międzynarodowych standardów zapobiegania i zwalczania przestępczości o charakterze terrorystycznym: 1) Konwencja haska z 16 grudnia 1970 r. o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi (Dz.U. z 1972 r., Nr 25, poz. 181 z załącznikami); 2) Konwencja montrealaska z 23 września 1971 r. o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego (Dz.U. z 1976 r., Nr 8, poz. 372 z późn. zm. oraz z załącznikami); 3) Konwencja nowojorska z 14 grudnia 1973 r. o zapobieganiu przestępstwom i karaniu sprawców przestępstw przeciwko osobom korzystającym z ochrony międzynarodowej, w tym przeciwko dyplomatom (Dz.U. z 1983 r., Nr 37, poz. 168); 4) Europejska konwencja z 29 stycznia 1971 r. o zwalczaniu terroryzmu, sporządzona w Strasburgu (Dz.U. z 1996 r., Nr 117, poz. 557); 5) Międzynarodowa konwencja przeciwko braniu zakładników, sporządzona w Nowym Jorku 17 grudnia 1979 r. (Dz.U. z 2000 r., Nr 106, poz. 1123); 6) Konwencja rzymska z 10 marca 1988 r. w sprawie przeciwdziałania bezprawnym czynom przeciwko bezpieczeństwu żeglugi morskiej (Dz.U. z 1994 r., Nr 129, poz. 635); 7) Międzynarodowa konwencja o zwalczaniu terrorystycznych zamachów bombowych, przyjęta

wszystkim z obowiązku implementacji do prawa krajowego unijnych standardów określonych w decyzji ramowej Rady 2002/475/WSiSW z 13 czerwca 2002 r. w sprawie zwalczania terroryzmu (Dz.Urz. L 164 z 22 czerwca 2002 r. z późn. zm.). Powyższa decyzja ramowa zobowiązywała¹² m.in. państwa członkowskie do przyjęcia definicji przestępstw o charakterze terrorystycznym zbliżonej do tej, która została przedstawiona w przepisie art. 1 wyżej wymienionej decyzji¹³.

Polska wywiązała się z nakazu wynikającego z decyzji ramowej, wprowadzając ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny

15 grudnia 1997 r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych (Dz.U. z 2007 r., Nr 66, poz. 438).

¹² Między innymi, bowiem obok wskazania standardów, jakimi powinny odpowiadać regulacje krajowe przewidujące penalizację przestępstw o charakterze terrorystycznym, decyzja wskazywała także na konieczność: objęcia penalizacją niesprawczych form współuczestnictwa – podlegania i pomocnictwa, a także usiłowania (art. 4), penalizacji kierowania i uczestnictwa w działaniach zorganizowanej grupy terrorystycznej (art. 2), penalizacji publicznego nawoływania, rekrutacji, szkolenia oraz czynności pomocniczych w działaniach terrorystycznych, wskazania wymiaru kary za przestępstwa o charakterze terrorystycznym (art. 3), możliwości skorzystania z czynnego żalu oraz łagodniejszego traktowania sprawców przestępstw terrorystycznych, którzy podejmą współpracę z organami ścigania, konieczność wypracowania rozwiązań umożliwiających pociągnięcie do odpowiedzialności quasi-karnej osób prawnych, jeżeli ich struktury były wykorzystywane dla wspierania działalności terrorystycznej (art. 7) oraz propozycje kar dla osób prawnych (art. 8), zagadnienia dotyczące określania właściwości sądów (art. 9 ust. 1), rozstrzygnięcie kolizji kompetencji, współpracy w ściganiu i osądzeniu przestępstw oraz ekstradycji (art. 9 ust. 2–5), ochrony i pomocy ofiarom przestępstw o charakterze terrorystycznym (art. 10) oraz zobowiązanie do wykonywania i składania sprawozdań Sekretariatowi Generalnemu Rady oraz Komisji z podjętych działań.

¹³ Art. 1 decyzji ramowej: „1. Każde Państwo Członkowskie podejmuje niezbędne środki zapewniające, że zamierzone czyny, wskazane poniżej w lit. a)-i), określone zgodnie z prawem krajowym jako przestępstwa, które ze względu na swój charakter i kontekst mogą wyrządzić poważne szkody krajowi lub organizacji międzynarodowej, gdy zostają popełnione w celu: – poważnego zastraszenia ludności, lub – bezprawnego zmuszenia rządu lub organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania działania, lub – poważnej destabilizacji lub zniszczenia podstawowych politycznych, konstytucyjnych, gospodarczych lub społecznych struktur kraju lub organizacji międzynarodowej, są uważane za przestępstwa terrorystyczne: a) ataki na życie ludzkie, które mogą powodować śmierć; b) ataki na integralność cielesną osoby; c) porwania lub branie zakładników; d) spowodowanie rozległych zniszczeń obiektów rządowych lub obiektów użyteczności publicznej, systemu transportowego, infrastruktury, włącznie ze zniszczeniem systemu informacyjnego, stałych platform umieszczonych na szelfie kontynentalnym, miejsca publicznego lub mienia prywatnego, mogące zagrozić życiu ludzkiemu lub mogące spowodować poważne straty gospodarcze; e) zajęcie statku powietrznego, statku lub innego środka transportu publicznego lub towarowego; f) wytwarzanie, posiadanie, nabywanie, przewożenie, dostarczanie lub używanie broni, materiałów wybuchowych lub jądrowych, broni biologicznej lub chemicznej, jak również badania i rozwój broni biologicznej i chemicznej; g) uwalnianie substancji niebezpiecznych lub powodowanie pożarów, powodzi lub wybuchów, których rezultatem jest zagrożenie życia ludzkiego; h) zakłócenia lub przerwy w dostawach wody, energii elektrycznej lub wszelkich innych podstawowych zasobów naturalnych, których rezultatem jest zagrożenie życia ludzkiego; i) grożenie popełnieniem czynów wymienionych w lit. a)–h). 2. Niniejsza decyzja ramowa nie skutkuje zmianą obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawnych zawartych w art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej”.

oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004 r., Nr 93, poz. 889), która z kolei wprowadzała przepis art. 115 § 20 k.k., zawierający ustawową definicję przestępstwa o charakterze terrorystycznym, przy czym ostateczną wersję przepis ten uzyskał po obwieszczeniu Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 31 stycznia 2011 r. o sprostowaniu błędu (Dz.U. z 2011 r., Nr 24, poz. 130¹⁴); ma on obecnie postać następującą: „Przestępstwem o charakterze terrorystycznym jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, popełniony w celu: 1) poważnego zastraszenia wielu osób, 2) zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności, 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej – a także groźba popełnienia takiego czynu”. Definicja ustawowa składa się z dwóch członów, z których pierwszy, o charakterze formalnym, limituje krąg przestępstw, które mogą wykazywać charakter terrorystyczny, poprzez wskazanie dolnej granicy ustawowego zagrożenia (zwykłego), określonego w sankcji typu czynu zabronionego. Granicą tą jest co najmniej 5 lat pozbawienia wolności. W literaturze słusznie podkreśla się, że w obecnym stanie prawnym kryterium to spełnia ponad 200 typów czynów zabronionych, w tym takich, które stanowią typowe przejawy działań terrorystów (zabójstwo przy użyciu materiałów wybuchowych, sprowadzenie katastrofy, piractwo czy wzięcie zakładnika), jak i te, które z największym trudem można by uznać za przejawy przestępczości o takim charakterze¹⁵. Drugi człon wskazuje na alternatywnie ujęte cele, do których dąży sprawca przestępstwa terrorystycznego. Należy podkreślić, że określony w ustawie cel – jak się wydaje – może być zarówno celem finalnym, jak i przejściowym, którego osiągnięcie dopiero otwiera możliwość podjęcia starań o osiągnięcie oczekiwanego rezultatu. Ów rezultat końcowy może być indyferentny z punktu widzenia prawa karnego, stąd i motywacja sprawcy takiego przestępstwa może być oceniana nawet dodatnio z punktu widzenia aksjologicznego (np. realizacja idei wolnościowych, religijnych), co jednak nie pozbawia działania charakteru terrorystycznego, jeżeli środkiem dla osiągnięcia tych zamierzeń jest wywołanie jednego ze stanów określonych w art. 115 § 20 k.k.¹⁶ Ujęcie definicji przestępstwa o charakterze terrorystycznym, jako przestępstwa znamiennego celem, przesądza o tym, że czyn taki może być popełniony tylko w formie zamiaru bezpośredniego. Rozbieżności natomiast w literaturze można zauważyć odnośnie przypisania tak ujętemu przestępstwu o charakterze terrorystycznym

¹⁴ Charakter uchybienia, jakie miało miejsce w procesie legislacyjnym przedstawia m.in. K. Wiak, *Prawnokarne środki przeciwdziałania terroryzmowi*, Lublin 2009, s. 239–240.

¹⁵ Idem, [w:] A. Grześkowiak i K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 3, Warszawa 2015, s. 757.

¹⁶ T. Oczkowski, op. cit., s. 603.

zabarwienia politycznego. Podnoszone są głosy, że o takim zabarwieniu decydują określone w ustawie cele działania sprawców¹⁷; zgodnie z drugim stanowiskiem, pominięcie wskazania motywów działania sprawcy prowadzi do „odpolitycznienia” przestępstwa o charakterze terrorystycznym, z dodatkową uwagą, że w obecnym stanie prawnym charakter terrorystyczny będą wykazywały zarówno czyny podjęte z motywów politycznych, jak i przejawy tzw. terroru kryminalnego¹⁸.

III. Jak już wspomniano, decyzja ramowa nakładała na kraje członkowskie nie tylko obowiązek wprowadzenia definicji przestępstwa terrorystycznego, ale także wypracowania skutecznych regulacji służących zwalczaniu przestępczości tego typu. Jak obecnie przedstawia się stan „prawnego instrumentarium antyterrorystycznego”? Wydaje się, że pierwszoplanową rolę odgrywa tu możliwość nadzwyczajnego obostrzenia kary, na podstawie przepisu art. 64 § 2 k.k., z konsekwencjami dotyczącymi wymiaru kary oraz innych sankcji, jak ma to miejsce w wypadku recydywy wielokrotnej (art. 64 § 2 k.k.), co skutkuje obligatoryjnym obostrzeniem polegającym na wymierzeniu kary przewidzianej za przypisane sprawcy przestępstwo powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonej o połowę (możliwość podwyższenia górnej granicy ustawowego zagrożenia nie dotyczy zbrodni). Wyłączona jest możliwość stosowania mniej dolegliwych kar zamiennych (art. 37a k.k.) czy kary mieszanej (art. 37b k.k.)¹⁹.

Jeżeli chodzi o zakres podmiotowy stosowania polskiej ustawy karnej, to może ona znaleźć swe zastosowanie w odniesieniu do cudzoziemca popełniającego czyn zabroniony o charakterze terrorystycznym za granicą. Jeżeli zaś chodzi o wykonywanie tymczasowego aresztowania oraz wykonywanie kary pozbawienia wolności, sprawcy przestępstw o charakterze terrorystycznym mogą być uznani za osadzonych stwarzających poważne zagrożenie, ze wszelkimi ograniczeniami wynikającymi z takiego faktu²⁰.

Należy zwrócić także uwagę na penalizację zachowań, które choć same nie stanowią przestępstw o charakterze terrorystycznym, to przecież takim działaniom służą, ułatwiając ich popełnienie czy tworząc podatny grunt dla ich popełnienia – chodzi tu przede wszystkim o finansowanie terroryzmu (art. 165a k.k.), niezawiadomienie o popełnionym przestępstwie o charakterze terrorystycznym (art. 240 § 1 k.k.), rozpowszechnianie treści mających ułatwić popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym (art. 255a k.k.) czy

¹⁷ J. Warylewski, *Prawo karne. Część ogólna*, Warszawa 2017, s. 615.

¹⁸ K. Wiak, op. cit., s. 749.

¹⁹ J. Lachowski, [w:] V. Konarska-Wrzosek (red.), op. cit., s. 395.

²⁰ Odnośnie decyzji o uznaniu osadzonego za „stwarzającego zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu”, jak również następstwa takiego zakwalifikowania zob. S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 6, Warszawa 2017, s. 401–404 i 837–847.

wreszcie przestępstwo udziału w grupie terrorystycznej (art. 258 § 2 k.k.). Penalizacja tych zachowań nazywana bywa „kryminalizacją na przedpolu”, zaś szczególnie wyrazistym przykładem tej koncepcji wydaje się być określone w art. 259a k.k. przestępstwo przekroczenia granicy RP w celu popełnienia na terytorium innego państwa przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub czynów określonych w art. 255a k.k. lub art. 258 § 2 i 4 k.k. W tym ostatnim wypadku mamy do czynienia ze szczególnego rodzaju przechodnością, polegającą na tym, że czyn wyjściowy (przekroczenie granic RP) nie wykazuje bezpośredniej relacji z zachowaniami o charakterze terrorystycznym, zaś o takiej pośredniej właściwości decyduje cel dalszy sprawcy²¹.

Warto też wspomnieć o rozwiązaniach pozakodeksowych, zawartych w ustawie z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 971 z późn. zm.) oraz w ustawie o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 358). Pierwsze z nich ukierunkowane jest na utrudnienie przepływów finansowych, które mogłyby prowadzić do skrytego finansowania działalności terrorystycznej, a drugie ma na celu uczulenie zarządców przedsiębiorstw przed działaniami, które polegałyby na wykorzystywaniu ich firmy dla realizacji zamierzeń ekstremistów²².

IV. Jak już wspomniano, zaprezentowany szkic ma na celu prześledzenie najistotniejszych zmian dotyczących polskich regulacji prawnych pomocnych dla zapobiegania i zwalczania przestępczości o charakterze terrorystycznym, począwszy od tego stanu, jaki został zarysowany w pracach Stanisława Pikulskiego 20–30 lat temu, po obecny stan badań oraz weryfikację, czy i które z prognoz oraz postulatów Profesora doczekały się realizacji. Można powiedzieć, że nadal nie zostały ustawowo zdefiniowane pojęcia *terroryzm*, *atak terrorystyczny* czy *działalność terrorystyczna*. Mimo akcentowania takiej potrzeby (zob. m.in. wypowiedzi autorów powołanych w przypisie 10), trudno uznać jednak ten brak za istotny, tym bardziej, że należy wątpić, iż takie legalne określenia z pewnością byłyby kontestowane w związku ze złożonością i kontrowersyjnością omawianej problematyki. Nie został zrealizowany także postulat dotyczący opracowania kompleksowej ustawy antyterrorystycznej. Choć 10 czerwca 2016 r. uchwalona została ustawa o działaniach antyterrorystycznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 904), to przecież jest to akt normujący raczej zagad-

²¹ Owo „przekroczenie granicy RP” może mieć charakter legalny jak i bezprawny, zaś sama forma przekroczenia granicy może polegać na opuszczeniu granic RP albo na tranżycie. W literaturze (por. A. Lach, [w:] V. Konarska-Wrzosek (red.), op. cit., s. 1118) podkreśla się, że „Regulacja polska jest w tym zakresie szersza niż przewidziana w art. 4 ust. 1 Protokołu dodatkowego do konwencji Rady Europy o zapobieganiu terroryzmowi, nakładającym na strony konwencji obowiązek kryminalizacji »wyjazdu za granicę kraju w celach terrorystycznych« (...)”.

²² Na ten temat zob. obszerne uwagi zawarte w M.A. Kędziński, op. cit., s. 290–370.

nienia kompetencyjne, organizacyjne i techniczne. Z pewnością doczekało się realizacji zalecenie Profesora uszczegółowienia przepisów antyterrorystycznych i penalizacji różnych form działalności terrorystów i współpracy z organizacjami terrorystycznymi.

Wykaz literatury

- Grzeškowiak A., Wiak K. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 3, C.H. Beck, Warszawa 2015.
- Kędziński M.A., *Przeciwdziałanie i zwalczanie finansowania terroryzmu w Polsce*, Adam Marszałek, Toruń 2019.
- Lelental S., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 6, C.H. Beck, Warszawa 2017.
- Konarska-Wrzosek V. (red.), *Kodeks kary. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Pikulski S., *Prawne środki zwalczania terroryzmu*, Wyd. UWM, Olsztyn 2000.
- Pikulski S., *Karnomaterialne i kryminologiczne aspekty bezpieczeństwa państwa*, UOP, Warszawa 1996.
- Warylewski J., *Prawo karne. Część ogólna*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Wiak K., *Prawnokarne środki przeciwdziałania terroryzmowi*, Wyd. KUL, Lublin 2009.
- Wojciechowski S., *Terroryzm. Analiza pojęcia*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2009, nr 1.

Summary

A glance at the criminal law instruments for preventing and combating terrorist crime in Polish criminal law (remarks devoted to the memory of Professor Stanisław Pikulski)

Key words: criminal law, terrorism, terrorist act, criminal terror, security.

The scientific work of Professor Stanisław Pikulski undoubtedly reinforces many important issues related to the development of penal sciences. The issue of terrorism requires particular attention, especially the reference to the legal measures to prevent and combat this phenomenon. This study includes, among others issues related to the legitimacy of introducing a definition of a terrorist offense into the Polish legal system and a corresponding tightening of penalties for offenses of this type. The undertaken reflections are presented against the background of scientific considerations undertaken by Professor Stanisław Pikulski in the above-mentioned scope.